СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLVIII. Ч. 271. Джерзі Сіти, Н. Дж., середа, 20-го листопаду 1940. No. 271. Jersey City, N. J., Wednesday, November 20, 1940. VOL. XLVIII.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

ПРЕЗИДЕНТ ЗАКЛИКАЄ ДО ЗГОДИ В РОБІТНИЦТВІ

НЮ ОРЛІНС. — Відкриваючи річне засідання конвенції Американської Федерації Праці голова Вилйем Ґрін заявив, що президент Рузвелт закликає обі фракції американського організованого робітництва, щоб зійшлись у нього і разом поговорили про замирення в робітництві. Ґрін говорив, що пропозиції замирення для К.П.О. далі залишаються ті самі, а саме, всі старі юнії, що відкололись від А.Ф.П., будуть назад приняті, а нові юнії, що потворились від часу розколення в 1935 р. будуть якслід прослідженi і приділені до існуючих юній А. Ф. П. Ґрін зазначав, що хоч би Джан Луїс зрезиґнував з головства в Конґресі Промислових Орґанізацій, то це мало поможе, коли він не зрезиґнує також з головства в вуглекопній юнії. Бо вуглекопна юнія така сильна, що її предсідник фактично буди диктувати в цілім Конґресі Промислових Орґанізацій.

На конвенції А. Ф. П. виголосив промову секретар війни Генрі Стимсон, і сказав, що адміністрація, маючи перед собою збросння, не буде вимагати від американського робітництва більших жертв ніж від котрої іншої суспільної верстви. Але також не буде робітництва зовсім увільнювати від тих жертв. Жертви треба приносити, говорив Стимсон і кожна суспільна кляса мусить пропорціонально понести.

ДЖАН ЛУЇС ТАКИ РЕЗИҐНУЄ.

АТЛАНТИК СИТІ. — Джан Луїс на конвенції Конґресу Промислових Орґанізацій виголосив промову і сказав, що він за кілька днів таки зрезиґнує з головства К.П.О., так як обіцяв перед президентськими виборами. Приявні делеґати, головно з його вуглекопної юнії, а також ті, які мають лівіші погляди, зробили Луїсові величезну, 45-мінутову овацію. Вони машерували через конвенційну ґалю, кричали „Хай живе Луїс", „Не резиґнуй" і т. п. Деякі мали сльози в очах. Але Луїс проте заявив, що він таки уступить. Він говорив, що в Америці ще далі є 52 міліони людей, які не мають подостатком харчів і він з тими людьми солідаризується. Луїс також висказався гостро проти резолюції, яка забороняла всім людям фашистівських, націстичних чи комуністичних поглядів бути урядниками в К.П.О. Він назвав цю резолюцію „неамериканською". Беручи під увагу всіх своїх лівих приклонників, виглядає, що Луїс дістане більшість, щоб тої резолюції не допустити.

Назагал Луїс далі має велику більшість на конвенції і так виглядає, що він якби хотів, міг би знов бути вибраним головою К.П.О. Одначе він на те місце пропонує Филипа Морея, що має більше поміркованi погляди. Та Морей вагається тепер, що робити, бо він є за резолюцію, щоб всім особам тоталітарних поглядів, включаючи комуністів, заборонити доступ до проводу в К.П.О.

ОДОБРЕНО БАЗИ.

ВАШИНҐТОН. — Лондонський уряд одобрив сім баз у британських посілостях, які вибрали американські знавці, на основі заміни контрторпедовців за бази. Бази одобрено в: Нюфандленд, Бермуді, Баґамах, Джемейці, Антіґуа, Санта Лючія і Британській Ґвяні. Лише Бермудській уряд запротестував проти вибраних площ тому, що вони перерізують остров Бермуду на дві части і загрожують мальовничости острова, який, як відомо, живе головно з туристики. Бермудські власти добиваються того, щоб ті бази були посунені на сам край їхнього острова.

ДОКЛАДНІШІ РОЗМОВИ З МЕКСИКОМ.

ВАШИНҐТОН. — На передодні виїзду Генріґо Валаса до Мексико Сиҭі, щоб там взяти участь в інавґурації нового мексиканського президента, президент Рузвелт має часті побачення і дискусії з Валасом відносно мексиканських справ. Кажуть, що Валас матиме не лиш формальну функцію до сповнення, але також порушить цілий ряд спірних питань між Мексиком і Америкою.

ПЕРШИЙ НОВОБРАНЕЦЬ.

ФОРТ ДЕВЕНС (Масачусетс). — Першим новобранцем , що прибув до американської армії, щоб відслужити примусову річну військову службу, є Джан Едвард Лотон, безробітний з Ботону. Його офіційно приняв командант форту, ґен. Вудроф.

НОВІ АМЕРИКАНСЬКІ КРІСИ.

ФОРТ МЕККЛЕЛАН (Алабама). — Цілий полк стрільців брав участь у вправах у стрілянні уживаючи до того перший раз крісу моделю Ґаранд. Майже всі стрільці висказували великі похвали цьому моделеві. Він ладується автоматично, подібно як модерний револьвер.

КОМІТЕТ ДАЄСА ЗРОБИВ НАСКОК НА ЧУЖІ КОНСУЛЯТИ

Аґенти комітету Даєса зробили несподіваний наскок на німецькі й італійські консуляти в Сан Франціско, Шікаґо і Ню Йорку. Зробивши ревізії в тих консулятах вони знайшли в них компромітуючі документи, які вказують, що ті консуляти таки займались шпигунством в Америці. Аґенти Даєса також арештували одного німецького шпигуна Гайнріха Фасбендера, який признався, що був шпигуном Ґештапо, та що діставав гроші від німецького консуляту в Америці. Даєс заявив, що три названі міста є осередками чужинецької шпигунської акції. Він також додавав, що його комітет досліджує і ті аґентури, що працюють у користь Британської Імперії.

СПРОБА ПІДСЛУХУВАТИ МОРҐАНА

Нюйорський адвокат Роберт Ля Борде пробував при помочи своїх аґентів підставити підслухуючі телефонічні апарати відомому американському фінансістові Дж. П. Морґанові, а також урядникам Ґваранті Трост Ко., Джанові Девісові, адвокатові Морґана і советській торговельній компанії Амторґ. В тій цілі Ля Борде порозумівся з кількома телефонічними робітниками і шляхом підкупства пробував своє осягнути. Але робітники налякались, що ці люди і компанії це „завеликі риби". Нюйорський прокуратор Томас Дюї довідавшись про це заявив, що він в минулім користувався услугами адвоката Ля Борда і через нього підставляв деяким людям підслухуючі апарати. Але від 1938 р. він перестав користуватись Ля Бордом і в якій цілі Ля Борде тепер хотів підслухувати названі сторони, він, Тома Дюї, не знає.

ПОКАРАНО ШІСТЬ КОМПАНІЙ ЗА ЗМОВУ

Судля найвищого суду МекКрейт покарав шість бруклинських компаній брукования вулиць по півтора тисячі долярів кожну за те, що вони змовлялись між собою в цілі ошукання міста. Добиваючись контрактів вонизмовлялись не перетягати себе в цінах і в той спосіб „ошукали" місто на пів міліона долярів. В деяких випадках вони послугувались і тим, що перекупляли міських урядовців.

ГРЕКИ ЗАБРАЛИ КОРІЦУ, ВАЖНИЙ СТРАТЕҐІЧНИЙ ПУНКТ

Британська аґенція Райтера подає з Білгороду, що в ночі з понеділка на вівторок грецькі війська вступили в албанське місто Кэріцу. Британські військові кола вважають цей здобуток великим мілітарним успіхом. Кажуть, що коли греки вдержаться в тім місті, то тим самим здержать італійський наступ на Сальоніҝі, куди італійці моглиб тепер дістатись тільки тоді, колиб нарушили югославську невтральність. Інакше вони продовжатимуть наступ в сторону міста Янііни, що одначе не має того значіння, що наступ на Сальоніҝі.

БУВ ЗАВЗЯТИЙ БІЙ, ДОНОСЯТЬ З АТЕН

Грецьке радіо подає з Атен про бої, які велися під самими брамами міста Коріци. Каже, що італійці згромадили до 30,000 війська, щоб оборонити це місто, в якому нагромаджено повно всякого добра, потрібного для армії. Приходило до рукопашної боротьби на штики. Але й це не помагало. Тоді італійське командування вислало літаки, щоб покривати італійський відступ. Але й тут, як подає грецький воєнний комунікат, італійці понесли великі втрати. Грецькі втрати в повітрі нараховують в пропорції 1 до 8. Далі кажеться, що грецька офензива продовжується на цілому фронті.

ІТАЛІЙЦІ ПРО ЗНИЩЕННЯ ГРЕЦЬКОЇ КАВАЛЕРІЇ

Італійський воєнний комунікат доносить, що знищено „цілу грецьку кавалерію", яка була в районі Коріци. Грецький звіт це заперечує і подає, що тут іде мова про малий відділ кавалерії, нападений в горах.

ПРИЗНАЮТЬСЯ ДО НАРУШЕННЯ НЕВТРАЛЬНОСТИ ЮГОСЛАВІЇ

Є так, як цього надіялося. Італійський комунікат признає, що італійські летуни „через помилку" бомбардували пограничне югославське місто Бітолй, що відоме краще під назвою Монастир. Італійський уряд „перепросив" Югославію та обовязався заплатити відшкодування за 19 вбитих осіб і 33 ранених, як теж за знищення будинків. Це розходиться про перше бомбардування, з дня 5. листопаду.

ГЛЯДЯТЬ НА ПЕТЕНА ЯК НА „ПАТРІЯРХА"

Ліон. — Ціле місто витало маршала Петена, голову французького уряду в Віші. Перед ним присягали ветерани обидвох світових війн на вірність урядови. А Петен присягав і собі перед ними, що „спасе Францію". Американський кореспондент, що описує ту церемонію, каже, що вона робила „велике враження". Так є, каже він, що Петен здобуває серця простого народу, який не глядить на нього як на якогось диктатора, чи як на „нову владу", а більше як на „патріярха", що взявся „спасати нарід".

ЖЕРТВИ СНІГОВИЦІ. — Підчас несподіваної сніжної бурі, що навістила середні стейти, згинули багато людей. На світлині два мисливі, що вибралися полювати на качки й замерзли в снігу.

ДОКУМЕНТУЮТЬ СОВЄТСЬКО-НІМЕЦЬКЕ БРАТАННЯ

МОСКВА. — Населення СССР немало здивувалось, коли поглянуло на першу сторону урядової ґазети „Правда" та побачило на ній велику фотоґрафічну знимку, представляючу совєтського премієра Молотова в любій розмові з Гітлєром. Таких образів досі в совєтських ґазетах не бувало.

НАСЛІДКИ ПОРОЗУМІННЯ З СОВЄТАМИ.

БЕРН (Швайцарія). — Болгарський король уже відбув конференцію з канцлєром Гітлером. Нема сумніву, що та конференція була наслідком нарад між Молотовом і Гітлєром, підчас яких Совєти дали згоду на німецький наступ на Дарданелі і Сирію. З болгарським королем обговорено тепер тільки справу перемаршу німецьких військ через Болґарію. Очевидно, що те станеться теж і тоді, колиб Німеччині треба було вмішатись в грецько-італійську війну, щоб побити Грецію. Швайцарські джерела подають, що націсти легковажать собі воєнну кампанію в Греції. Вони певні, що Греція не видержить німецького моторизованого наступу.

МАДЯРЩИНА І СЛОВАЧЧИНА НА ОДНІЙ ДОРОЗІ.

ВІДЕНЬ. — Ще буде вирішена остаточно роля, яку відґраватиме Мадярщина в „новій Европі", що буде під диктатом держав „осі". У тій цілі мають навіть відбутись окремі наради, на які прибуде ґраф Чакі, мадярський міністер заграничних справ. Отже Мадярщина буде звязана з Німеччиною й Італією в такий спосіб, як є звязана Словаччина з Німеччиною. Це значить, що й Мадярщина буде по правді під протекторатом, хоч по формі буде ніби незалежною державою.

МУСОЛІНІ ПРО „ПЕВНУ ПОБІДУ".

РИМ. — Для італійського диктатора Мусолінія не улягає ніякому сумнівови, що Велика Британія буде розторощена. Знову справа італійської побіди в Греції це питання одного місяця, або й року, як цього буде треба. Якби це все довго не тривало, казав Мусоліні, вислід певний: держави „осі" вже побідили. При тому всетаки Мусоліні вважав відповідним сказати гостре слово в сторону „пацифістів" і „дрібної буржуазії", що критикують фашистівську політику. Далі теж заперечив тому, що сказав британський премієр Чорчіл про знищення італійської фльоти в Таранто. Одначе признав, що сторпедовано три кораблі. Казав, що Італія ще не рушила своїх військових „резерв", бо має армію тільки з одного міліона вояків, коли може виставити 8 міліонів війська. При тому додав, що Німеччина й Італія мають до розпорядимости бльок з 150 міліонів людей, підкреслюючи, що між державами „осі" панує „повна гармонія", бо обидві держави мають одні й ті самі погляди.

Нагадує Польщу.

Ще казав Мусоліні, що війну в Европі завинила Велика Британія, що послухала польського амбасадора і домагалась, щоб Німеччина вицофала свої війська, що вже були тоді в Польщі, а доперва потім була згідна переговорювати. На це, казав Мусоліні, Німеччина не могла погодитись, бо така вимога була „понижаючою".

НОВА ПРОТИ-УКРАЇНСЬКА ПРОВОКАЦІЯ.

ЛОНДОН. — З Братислави, столиці Словаччини мають ніби доносити, що німецька влада підготовляє „20,000 українських терористів" на взір хорватської Усташі. Ось ті „терористи" мають бути вжиті „для роботи в Україні". Поголоски ті пускають тепер „відомі кола" через часопис „Дейлі Телеграф" в такий самий спосіб, як пускали досі й інші протиукраїнські провокативні вісти.

СОВЄТИ І МАДЯРЩИНА.

БУДАПЕШТ. — Прибула до мадярської столиці совєтська торговельна делеґація з 10 осіб для наладнання тісних торговельних зносин. В короткому часі буде теж наладнане пряме залізниче получення між Совєтами і Мадярщиною.

ВИПРАВДУЄ МІНХЕНСЬКИЙ ДОГОВІР.

ЛОНДОН. — Ті, що беруться критикувати Невіла Чеймберлина за його замирення з Німеччиною в Мінхен, повинні знати, що в тому часі Велика Британія не мала навіть одного літака-нищильника для оборони свого краю. І коли в тому часі маршал Ґерінґ казав, що з Лондону і Чехословаччини нічого не остане і вони будуть цілковито знищені, якщоб пішли воювати, то це була тоді, в 1938 році, щира правда. Таке твердить Невіл Гендерсон, що був у згаданім часі британським амбасадором у Німеччині. Усе те, каже Гендерсон, Чеймберлин добре знав і робив тому все можливе, щоб війну відложити.

"SVOBODA" (UKRAINIAN DAILY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

СИЛА ЧИ СЛАБІСТЬ?

Скінчилися в Берліні небувалі сцени. Стрінулися там, витали себе взаємно як старі приятелі, віватували, бенкетували й тоастували на честь один одного представники большевизму й націзму. З одного боку Гітлер і його найближчі помічники й дорадники, з другого боку особистий представник большевицького диктатора Молотов і три тузіни його помічників і дорадників. Подав Молотові Гітлер руку, котру він нераз мачав по лікті в крові комуністів, подав Гітлерові руку представник Сталіна, що катував свою опозицію під претекстом душення націзму. Сцена була справді так небувала, що здавалося, що світ був нею немовби приголомшений, та що допера, як вона скінчилася, став він допитуватися: яке значіння вона має?

Зогляду на велику вагу несподіванки в війні, диктатори Росії й Німеччини закрили свої найважніші наміри, даючи світові лише такі вістки, які можуть послужити їм. Через те, зрікаючися найти відповідь на ці справи, люди тепер питаються загально: що заставило Росію й що заставило Німеччину до цеї небувалої конференції? Специяльно про Росію, котра все ще являється нерозвязаною загадкою, питаються люди: чи означає берлінська конференція силу Росії чи її слабість?

Відповідаючи на це питання, часописи звертають увагу на велику чутливість большевицької Росії на опінію світа. Ця чутливість є зовсім самозрозумілою передовсім зогляду на те, що большевицькі верховоди Росії хотіли би поширити большевицькі порядки на інші краї світа. Роблячи тепер угоду з Гітлером, котрого вони самі окричували як головного противника комунізму, Сталін мусів розуміти, що він стратить багато в очах своїх найгорячіших прихильників поза границями. Навіть у самій Росії, серед нормальних обставин, себто якби там була хочби яка-така свобода слова, така поведінка викликала би багацько критики. Коли большевицький уряд на таку конференцію пішов, то це є доказом, що він критики в краю не боїться, а за критику поза границею не дбає. Перше є доказом повного безправства мас у совєтській Росії, друге можна хіба пояснити як доказ важкого положення совєтської Росії: видно совєтський уряд так потребує підпори з боку Німеччини, що він готовий навіть пожертвувати симпатіями комуністичних партій по інших краях світу.

Що Німеччина подає руку цій Росії, замісць слабість Росії використовувати традиційним способом агресії, не є доказом сили Росії. Для Німеччини тепер склалася така ситуація, що вона не може йти наступом навіть проти слабої Росії, але мусить чесати дідька зрідка, щоби не повторилася стара, ще тягла ситуація з першої світової війни, коли Німеччина не могла виграти війни, бо мусіла воювати на двох фронтах.

Юрій Сірий.

З ІСТОРІЇ ВИДАВНИЧОЇ Й КНИГАРСЬКОЇ СПРАВИ В УКРАЇНІ

(В 500-ліття винайдення друку).

Продукція друкованого слова та сума споживання його, свідчать про грамотність народу та про культурну височінь його розвитку, а до певної міри і про напрямок його розвитку, а до певної міри і про напрямок його діяльности.

Але це відноситься в повній мірі лише до тих народів, що, принаймні в культурному відношенні, мають свою незалежність, тобто не є поневолені іншою нацією або державою, не зустрічають в своїй культурній діяльности ні перешкод, ні втручань.

Цього не можна сказати про Україну.

З часів Переяславського договору і до останніх днів над Україною тяжить ярмо неволі і культурне життя її пробігає в найненормальніших умовах.

Коли ми візьмемо часи до першої загально - російської революції, що вибухла в 1905 році, то натрапляємо на страшну дійсність майже повної заборони українського друкованого слова. Уряд російського царату не спинявся ні перед чим в нищенні українства, як нації, і дійшло до того, що вихід якоїсь найневиннішої брошури вважався просто таки чудом. А в той же час прислужники цього уряду, а почасти й представники й російської публичної думки, як наприклад відомий московський критик В. Бєлінський, доводили перед світом, що український народ не має ні власної культури, ні літератури, бо, мовляв, не має для цього мірила — друкованого слова.

Для людини, що відноситься до фактів історії обєктивно, повинно бути відомим, як ще за князівської доби ширилось в Україні письменство та як ішов її культурний розвиток. Повинно бути відоме і те, де власне почався широко друк книг. Отже в той час, коли московська держава стояла на тім ступні розвитку, що дорівнював дикунам, український народ вже мав свою і писану і друковану книжку.

Перші друковані книжки.

Минає вже 365 літ з того часу, як в Україні у Львові емігрант Іван Хведорович видав першу друковану книжку на 264 стор. „Апостола". Це було в 1574 році. Одначе друк у-країнської книжки почався значно раніш. Першу українську книжку надруковано року1491-го у Кракові. Друкарем цієї книжки був Швайпольфіоль. Він властиво і став батьком українського друку. По нім іде друкар „руський" Юрій (Франциска) Скорина, який року 1517—1519 видрукував свої біблійні книжки в Празі, а потім з року 1525 переніс свої друки до Вільна, тодішньої столиці Великого Князівства Литовського.

Тепер вже нема сумнівів, що до друку перших книжок в Москві у великій мірі спричинилась Україна, а власне учні Ю. Скорини, між якими певно були й учителі Івана Хведоровича. Про шлях, яким ішло друкарство в Москву, розповіде нам і товариш Івана Хедоровича — Петро Тимофіїв зі Мстислава, який пізніш працював з ним в Заблудові у гетьмана Григорія Ходкевича, друкуючи св. книги. Отже можна сказати, що батьком для „москвитина" Івана Хведоровича був Юрій Скорина.

Очевидно, на цій тріяді, яку можна вважати основоположниками українського друку, друк книжок в Україні не спиняєся. Він розвивався і в XVI. і в XVII. вв. і далі (Остріг, Київ, Львів і т. д.). І для того, хто взявся би писати історію розвитку українського друку, знайдеться невичерпане джерело матеріялів.

В моє завдання не входить тут вдаватися в далеку старовину, я хочу зробити лише побіжний огляд друкарсько-книгарської справи в Україні за новіших часів і особливо за часів, що наступили після революції 1905 року. При чому мушу зазначити, що в цім розділі я роблю огляд тільки Великої чи так званої в сучасному Наддніпрянської України. Щодо друків Галичини і тих, що вийшли в західній Європі, то це становитиме окремі начерки.

Не дивлячися на гніт з боку російського уряду, друк українських книжок, як в Україні так і поза її межами, не спинявся ніколи. Ми маємо досить докладні дані про розвиток українського друку на території України та Росії вже з 1798 р., тобто від того часу, коли вийшла перша українська книжка, писана народньою мовою — „Енеїда" І. Котляревського.

Коли ми поділимо на періоди друкарську справу в Україні, то на підставі даних, які ми маємо у себе, можна зробити такі висновки:

З 1798 по 1840 рік видано 44 назви українських книг, при чому в Україні вийшло за цей час 17 назв, а в Росії 27. За період з 1841 р. і по 1904 р. включно вийшло всього 1,250 назв, з чого 919 назв в Україні і 331 назв в Росії. На жаль, я не можу тут навести тиражу, тобто кількости, в якій виходили тоді українські видання, але можна сказати, що продукція в ці часи була надзвичайно мізерна, розвиток книжки, як чинника культури, був ненормальний. Культурні утиски українського народу, що з усе більшою силою йшли аж до 1905 року іноді переходили просто в глум. Цим можемо ми пояснити таку убогу продукцію друків в українській мові до першої революції.

Від революції з 1905 р.

Перші дні революції 1905 року принесли так звану свободу слова і великі надії на будучину. Як зпід одваленого каміня на весні встають і прагнуть до сонця придушені рослини, так і передова частина українського народу почала випростовуватись і оживати. Зявилось на світ те, чого, здавалось, ніколи не існувало. Почали уконстатовуватись ріжні групи, вийшли на світ з підземелля партії і заманіфестували своє існування і суспільною роботою і друкованим словом. В Києві утворюється осередок культурного життя, повстають журнали, починають виходити щоденні газети, а поруч з ними, як в Києві, так і в інших містах України, зявляються друковані книги ріжного змісту, з ріжних галузей знання. Починають повертати з еміграції культурні робітники, письменники й громадські діячі, щоб взяти живу участь в роботі культурно-національного відродження українського народу.

Та завоювання першої революції не були міцні. Царат мав ще досить сили, щоб задушити загально-революційний рух. Вже по кількох місяцях стало ясним, що надії в повній мірі не можуть здійснитись, що й на цей раз боротьба не доведена до бажаного кінця.

Реакція перемогла і знову утворюються умови, при яких стає все тяжче та тяжче працювати, навіть на полі чисто культурному. По цілій Росії відновлюють свою діяльність цензурні комітети і починають ретельно виловлювати та нищити все те, що вийшло підчас революції. Особливо виявляють свою діяльність ті комітети в Україні і то специяльно у відношенні до українського слова.

(Дальше буде).

„ЛЬОЯЛЬНА ОПОЗИЦІЯ"

Українці що прибули до Америки, мають багато нагод навчитися того, чого їм так часто бракувало на рідній землі. Більшість з нас знала мало про Америку та американську традицію. Навіть небагато було таких, що перед приїздом до Америки читали таких широко відомих американських авторів як Емерсон, Марк Твейн, Едгар По чи Синклер Луїс. Тому й мало було таких, що мали бодай загальникове й поверховне поняття про американізм. Прийшлося вчитися того всього зо щоденного американського життя.

Останні президентські вибори були доброю нагодою придивитись до того, як американець вміє змагатися за свої переконання, що їх вважає за слушні, та як опісля заховує такт, коли йому прийдеться і програти. Міліони сторонників Рузвелта та Вилкого не жалували собі терпких слів підчас виборчої кампанії, коли взаємно називали себе навіть „агентами" Сталіна й Гітлера, підозріваючи одні одних у підготовлюванні диктатури.

Та коли більшість американців таки вибрала президентом Рузвелта, настрої нагло змінюють. Устає партійна пристрасть, а найбільші противники Рузвелта висилають йому привітні телеграми, шануючи волю більшости. Вибрала більшість, тому він є президентом всіх американців.

Вендел Вилкі заявив у своїй радіовій промові, що він приймає висуд останніх виборів з цілком добрим наставленням і закликає своїх прихильників далі змагатись за свої принципи, але бути в „льояльній опозиції" до політики „Нового Розділу"...

Над цею „льояльною опозицією" хочемо дещо довше задержатись. В українськім життю є багато прикладів „чорних рад", що вартує застановитись, в чому саме є суть „льояльної опозиції".

Вартість демократії полягає в тому, що вона є змінною, так, як є змінним наше життя. В Англії існує т. зв. „опозиція Його Величества", яка критикує ріжні кроки тої більшости, що є при владі. Мабуть ще саме мав на думці й републиканський кандидат Вилкі, закликаючи до „льояльної опозиції". Отже суть такої опозиції полягає в конструктивній критиці потягнень уряду. Американці мусять слухати свого президента, бо на це його й вибрали. Але рівночасно, вони мають право й обовязок пильнувати, щоб цей уряд не переходив міри та своїх повновластей. Ця „льояльна опозиція" мусить бути, як вже сказано конструктивна, цебто будуюча, й не сміє в ніякому разі наразити цілу американську націю на якусь шкоду чи небезпеку. Тому в Америці так мало „революцій" чи криз, яких повно було в довоєнній Европі чи в краях Полудневої Америки.

Істоту цьої „льояльної опозиції" повинна також зрозуміти українська еміграція в Америці. Як часті внас познаки нетолерантности! Як часто не шануємо того, що самі творимо. Приклядів „нельояльної опозиції" в нашому зорганізованому життї маємо багато: в організаціях, в церковних громадах та в політичному життю. Це прикмети нашому духові чужі, бо в засаді український нарід умів шанувати закон та владу. Тільки довгий період недержавности втиснув в душу українського народу недовіря, нельояльність, бунтарський дух та неконструктивне наставлення.

Коли Англія знайшлася в обличчі великої небезпеки, то спільну мову знайшли там консерватисти з лейбуристами, комуністи з клерикалами. Те саме бачимо в Америці. По виборі Рузвелта президентом, вся преса, радіо та ріжні діячі про ніщо більше не говорили, як тільки про єдність, і ще раз єдність нації.

Пригадаймо собі недавню нашу історію. Пригадаймо „дрогобицьку републику", Махна, Григорієва, Ангела, Оскілка та цілий ряд сумних осіб і подій. Чи вони булиб, якби ми були виховані в „льояльній опозиції"? Отже до „льояльної опозиції" треба суспільність підховати. Вона мусить бути пересякнена її суттю в крові та кості, щоб знати, що їй вільно та як далеко вона може йти зо своєю критикою.

В Америці маємо золоту нагоду навчитись толерантности й вирозуміння, а з тим навчитись цінити добро загалу, цілости.

Коли ми, в Америці чи Канаді, зможемо вивчити ці дисципліни, то не тяжко буде їх колись передати і нашим братам, що не мають нагоди жити на свободі й свобідно розвиватись. Берім приклад з американського життя. А тоді не будемо в імені мало-гуртових чи особистих амбіцій перевертати наші організації чи навіть наше життя. Навчімось уступати з меншими справами — для справи загальної.

С. ЧЕРКАСЕНКО.

ПРИГОДИ МОЛОДОГО ЛИЦАРЯ

РОМАН З КОЗАЦЬКИХ ЧАСІВ

ТОМ II.

(83)

А батько... Придивився до нього Павло, пізнав ближче й побачив, що ні вдачею, ні норовом, ні поведінкою своєю з людьми пристара людина ця не схожа на той потворний образ, що малювала так барвисто ненька в своїм надмірнім гніві на нього. Не було в нім ані безсетечности, ні ледаства, ні взагалі чогось такого, що ганьбить людину, і коли всеж таки він двацять літ тому допустився зради найближчих до себе істот — дружини й дитини, то Павло, міряючи цей його вчинок мірою власною, тільки й міг зясувати його великим надмірам незужитих у буденщині людської сил та буйної, широкої вдачі, що їй тісно було в чотирьох стінах. Він, ще тепер цей виводний старий лицар Василь Сокира, перебувши таку довгу й тяжку неволю бісурменську, виснажився лише тілом, але духом зостався таким, гейби й не видав, не розлучався ніколи з товариством січовим. Отже, попавши в неволю через необачність ватага в бою з несподіваною великою татарською потугою, Сокира сприйняв це, як щось випадкове, тимчасове, що з кожним козаком може статися, тому замкнувся в собі, байдужо робив, що наказувано було, й дожидав рік, два, три... десять... пятнацять років козацького вітру з Січі й таки діждався; а діждавшись, в тую хвилю розімкнувся й ухопився за турецьку шаблю та попрохав люльки, й ніби вчора лише з Січі вихав та десь у нагліх пригоді загубив шаблю й люльку. Тільки старі шрами на тілі та нові струпи й рани свідчили про пережите. В усьому, що покмітив Павло в старому батькові, не було ані на ніготь чогось такого, що міг би закинути йому за злі, й чого, як син, мав би ганьбити. Перед ним був старий, заслужений, шанований тими, хто його памятав, лицар січовий Сокира, його, Павлів, славний батько. Серделане неня!... скільки треба було переговорювати, перетужити, перекипіти серцем і душею, щоб таку людину (а 20 літ тому чи не був батько ще кращий!) обернути в уяві й на словах у потвору.

Цікаве, було те, що про матір не запитав старий ані словечком, наче й на світі не було її. І Павло знав, що це тільки тому, що соромився перед лицарством своїх родинних почувань; знав і те, відчував серцем, що колись запитає, як нікого не буде поблизу, й чекав тої хвилі з трепетом. Нічого так не жадав, як тої великої, соняшної радости, коли не почути (від запеклого в лицарських звичаях старого братчика таких річей не жди), то хоч безпосередньо й виразно відчути, що він любить матір так, як її любить він, Павло. Сказати, нагадати йому про неї самому — він не важився: січові звичаї й над його почуваннями, що вивіз їх із дому, брали гору.

Від батька й неньки думи його звернули на ту вулицю з вишневими садками, де не раз лунала вночі його клична пісня, повна чистого, молодого кохання; звернули в той садочок із перелазом, де вперше оповили його шию гарячі руки дівочі, а ще палкі уста подарували щастям незабутнім. Що там? як там?... Витяг він обережно, мов квітку ніжну, тендітну, захований на дні серця свій скарб дорогий, і світле, захватне щастя оповило всю його істоту. Було воно таке осяйне, що йому здався, ніби ввесь він освітився з середини, аж озирнувся небораки, чи сам посміхнувшись своєму рухові, поринув у нього, в теє щастя своє, всім єством. А вода об обшивку так легенько, мягко — хлюп-хлюп, а весла в кочетах так одноманітно раз-у-раз, як вервечки в колисці, — скрип-рип..

Прокинувся від гомону й тупотняви на каторзі. Розвиднялося. На передньому чардаку відбувалася ціла обрада. Гетьман був уже на ногах і щось гаряче доводив старому Грабові, показуючи рукою на схід сонця й у ліву руч. До розмови додавали й своє слово Бородавка та Хмель. Прислухався до їхніх голосів Павло, й розібрав, що гетьман уважає за краще плисти далі від берега, щоб ніхто з берега не побачив і не догадався, хто, куди й чого пливе, та не подав про це звістки до Кафи; а Граб казав, що хоч хто й загляди і догадається, то все одно не встигне сповістити, бо пливуть вони дуже швидко, а тому, хто їх побачить, верхи доведеться дряпатися по горах та обминати всякі урвища й бескеття; а коло берега держатися — річ безпечніша: на випадок, хай Бог боронить, бурі на морі, можна заховатися в якусь, хоч поганеньку, затоку.

— Ні, Омеляне, ти помиляєшся, — мовив розважно Бородавка, — добрий татаринїздець випередить нас, бо нема чого йому дертися по горах, коли він може берегом скакати. А наші каторги та байдаки, якіб не були бистрі, а все одно —, як келепи*) проти коня.

— На мою думку, — хопився до слова й Зінько Хмель, — є тут ще й друга небезпека. Що до Кафи подано буде звістку й що там як слід приготуються зустріти нас, некликаних гостей, то це певна річ. А зважте, мої батьки, ще й на те, що ми не можемо знати, коли саме й як доведеться нам добувати міста й замків — чи відразу, чи виждавши якоїсь слушної пори. Отже... А тим часом, побачивши нас із берега, татари встигнуть подати обложенцям поміч військом.

Гетьман стояв, слухав і посміхався в бороду.

— А може й справді так, — згодився нарешті старий Граб. — То треба взяти шлях правіше?..

— Візьми, візьми, голубчику, — промовив Сагайдачний поспішно, — а то ось-ось імла здійметься з сонечком угору й нас бачитимуть з гори, як на долоні. А буря — це дурне, та й не буде її сьогодні, вноччі ми будемо перед Кафою.

Граб дав стерничому гасло справити галеру від берега й передав чати Бородавці, а сам відійшов набік до кошового й почав із ним тихо про щось розмовляти. Хмель зійшов із чардака й підійшов до Павла.

(Дальше буде).

*) Черепаха.

„ПЛЯНИ" ГЕТЛЄРА

БЕРЛІН. — Гітлер заповідає німецькому народови, що буде по війні. Отже каже, що збудує 6 міліонів нових домів для німецьких родин, що матимуть по четверо дітей, так, як в часах Фридриха Великого.

Чи знаєте, що коні на протязі року зїдають 8 разів стільки поживи, що самі важать?

Видобування поташевих солей з морської води започатковано в Норвегії.

НА РІЖНІ ТЕМИ

ПОЛЬЩА И ДЕМОКРАТІЯ.

Ще один демократ зявився на політичному овиді світа. Є ним: Польща.

Закликав недавно тому бувший президент Гувер американців помагати нещасним демократіям Европи, що терплять від німецького націзму. Між угнетеними демократіями Гувер вичисляє й Польщу. Отже мають тепер поляки свідоцтво пана Гувера, що Польща демократична країна.

Писав нюйорський тижневик „Ню Репоблик" у липні 1938. року в критиці одної книжки про Польщу, критиці, затитулованій: КРАЙ ЗЛОМАНОЇ ОБІЦЯНКИ: „Польща показує нам, як поступає держава до середньовіччя, яке є немину чим обявом фашистівської диктатури. Відбудована як держава при допомозі демократичної опінії світа й зобовязана до рівного трактування своїх національних меншин, Польща систематично ці свої обіцянки ламала."

Ні це, що відбудована Польща впала під ударами націстичної держави, ні це, що вона повстала завдяки демократичним державам, не робить ще Польщі демократичною країною. І не робить її нею заява Гувера. Вона лише робить щось з Гувера, але не з Польщі.

ЩЕ ОДИН ОБОРОНЕЦЬ ДЕМОКРАТІЇ.

Зіхалася оноді в Ню Йорку спеціяльна конвенція американської комуністичної партії й рішила на ній зірвати свої інтернаціональні звязки, себто не підлягати більше під комуністичний інтернаціонал у Москві. Мотивом до такого рішення було ухвалення американським конгресом закону про обовязкову реєстрацію в американському уряді всіх таких організацій, що мають звязки поза границями краю.

Виступив на тій конференції за цею постановою й Ерл Бравдер, американський комуністичний провідник, і назвав цей закон „найбільше небезпечним ударом в останки американської демократії".

Зо слів Бравдера виходило би, що цей закон злий та що американська демократія має певну вартість. Яку саме вартість вона має, зо заяви Бравдера важко вгадати; з прихильности Бравдера до московського диктаторського комунізму можна би вносити, що американська демократія тим дорога комуністам, що вона дає їм вільну руку знищити американську демократію й завести комунізм.

МЕКСИКАНСЬКІ ВИБОРИ.

Прийшла вістка з Мексика, що Альмасан, котрий кандидував на уряд президента Мексика, плянував на 27. листопаду повстання в Мексику при допомозі націстичних і тим подібних елементів. У своїй заяві, виданій у Ню Йорку, цей Альмасан заявляє, що президентом був вибраний справді він та що він ніколи не мав наміру робити повстання при допомозі націстів. Він покликувався на свій давнійший рекорд як оборонця демократії та на свою історичну прихильність до Злучених Держав.

Як саме демократичним є його рекорд, він документально не показував. Як і не доказував він, коли й де він заявлявся за Злучені Держави. Зате він назвав усі документи, що мають доказувати його фашистівські нахили й симпатії, фальсифікатами.

Американський уряд певно знає про ці документи й про вислід виборів і про прихильність Альмасана до Злучених Держав, але нововибраним президентом Мексика признав Альмасанового противника, Камача.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА.

Окружні збори У. Н. Союзу.

В неділю, 10. листопаду відбулися окружні наради відділових урядників відділів У. Н. Союзу філядельфійської округи, на яких були присутні головний предсідник М. Мурашко, і головний рек. секретар Д. Галичин. Відділові урядники явилися в числі 46 і заступали 22 відділи. Не було заступлених 11 відділів. Ціль зборів була та, щоб спільно обговорити здобутки та зріст в окрузі та подумати про дальшу працю. Предс. Мурашко говорив про зріст майна У. Н. Союзу, від минувшої конвенції до сьогодні, а заразом вияснив вартість, і надвижку грамот. Секр. Д. Галичин представив зріст чи відплив членів в кожнім відділі зокрема за останні чотири роки. Рекорди виказують, що округа мала за завдання здобути 500 нових членів, а приеднано тільки 400. Тому до кінця року ще остае 100 членів до придбання. В дискусії відділові урядники приобіцяли, що попрацюють так, що намірена квота буде завершена. По вичерпанню запитів і відповідях, наради закрито.

С. Рудакевич, предс.;
С. Гвіздь, секр.

—o—

САВТ ПЛЕЙНФІЛД, Н. ДЖ.

Товариство опіки над старшими.

В місяці травні б. р. в містечку Савт Плейнфілд, Н. Дж., зорганізовано Товариство опіки над старшими. Вибраний чартер має таку назву: "Ukrainian Old Age Institution."

Товариство взяло собі за ціль придбати приміщення для старших наших людей, котрі не мають близької родини на тім боці океану, або й таких, що мають рідню, та не хотять на старість при ній оставати. Мовляв, діти мають право провадити своє життя незалежно і необтяжено.

Офіційне отворення відбулось в неділю, дня 6. жовтня б. р. при участи визначних гостей і прихильників, з Ню Йорку, Нюарку, Елизабет, Пасейку, Ню Бронзвик, Картерет, Раріґтон, Дуннелен, Бавнд Брук і Нової України.

З промов, що їх виголошено підчас відкриття, можна мати радісну надію, що заходи наші будуть успішні.

Надіюсь, що наше громадянство віднесеться прихильно до наших змагань. Ближчі інформації може подати голова:

Katherine Dorosh
407 Hamilton Blvd.,
South Plainfield, N. J.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

Дописувачам з концертів. — Коли подається пісні, то треба подати автора пісні й композитора. А коли згадуємо за декляматорів, то треба подавати теж і вірш та і автора, бо це принаймні так само важне як й імя декляматора. А щодо діточок, то ми всіх їх любимо і радіємо, коли вони на сцені, але не мусимо зараз усіх їх виписувати в газеті, особливо тоді, коли їх кількоро деклямує малі віршики. Пождім аж підростуть і зрозуміють, що то не так легко приходиться здобувати признання за виступи на сцені. Вистарчає, коли напишеться, що виступали шкільні діти. Хіба, що трапиться якась надзвичайно талановита дитина, то тоді можна згадати за неї окремо.

Чи знаєте, що коли зрізємо дерево, то лиш половина його ваги є дійсне дерево, а друга половина це сок і кора, котрі по якімсь часі висихають?

З ДНЯ

ПОЛІТИЧНІ ЗАБОБОНИ.

Тим нашим політичним знахорам, які ділять воюючі держави на два чистенькі ідеольогічні табори — диктаторський і демократичний — війна Італії з Грецією мусить бути дуже не всмак. Бож уявіть собі — це не якийсь диктатор накинувся на якусь демократичну державу, тільки диктатор Мусоліні накинувся на другого диктатора, Метаксаса. Наші знахори вже волілиб, щоб Метаксас таки не боровся з Мусолініем, а прилучився до фашистівського диктаторського табору, де йому місце. А він, вражий син, замісць лізти до Мусолінія і Гітлера, преться в демократичний табор, від Англії помочи шукає і не переможені полки Мусолінія, аж тріщить.

„І будь тут чесний! Що за поділ був би чудесний, якби та дич, замісць битись з собою, помирилась і вдарила в демократії. Тим вона щераз доказалаб, що ось диктатори творять один ідеольогічний табор". Так бідкаються нині політичні знахорі, які недавно проголошували — „з демократіями, серед демократій, для демократій".

І САЛЯЗАР — ВРАЖИЙ СИН.

Або візьмім фашистівського диктатора з Портуґалії, Салязара. І він, вражий син, занечищує ідеольогічний поділ та держиться Англії немов репях кожуха. Йому місце не по англійськім боці. По пальцях його, вражого сина, хай англійські поли не держиться.

А генерал Франко! Цеж також фашака, що аж бридко робиться. І чому він вже до лиха раз не пристав до Німеччини? Їздив вже його міністер до Берліна і Риму і здавалось, що ось ось піде туди, куди віддавна йому дорога. А тут диви, нічого не чути, щоб вступав у мілітарний союз з Гітлером і Мусолінім. Навпаки, ходять чутки, що таки причепиться знов до поли Англії й остання навіть обіцяла випросити для нього від Америки харчів. „Бог дасть, він ще таки приступить до диктаторів, виступить проти Англії, а тоді чистота нашого ідеольогічного поділу буде вповні здержана" — так моляться наші політичні знахорі.

А ВАРГАС?

Або бразилійський диктатор Жетулйо Варгас. Преться мов мара до Америки в гості. До Берліну їдь, вражий сину, а не до Вашинґтону. Там тобі і твойому накорінкові місце, а не тут, в демократичнім таборі. Дивіться! Він запровадив в себе диктаторський, фашистівський лад і преться до демократичного табору зо своєю поміччю в обороні західньої півкулі перед державами осі. Тьфу на тебе, пек і осина. Волимо пропасти, ніж від тебе поміч приймати — говорять на адресу бразилійського диктатора наші політичні ворожбити.

І З ДРУГОГО БОКУ НЕ ТЕЄ.

Лють ворожбитів повертається також проти політиків демократичних потуг за те, що вони кумаються з диктаторами. Чимало дісталось покійному Чеймберлинові за його „двоїстість". Крутять носом наші ворожбити і на політику Чорчіла, який досі не колупнув ногою Салязара, не дав в зуби Метаксасові, а навіть лащиться, як робить ген. Франкові, та залицяється до фашистівської Туреччини. Але найгірше лютить наших ворожбитів це, що Англія і Америка залицяються навіть до Совєтів. У випадку з Совєтами то вже маємо такий наглядний доказ забруднення ідеольогічного табору, що аж аж.

Але замісць вияснювати ці залицяння давним як світ державним егоїзмом кожного народу, наші ворожбити пояснюють це „глупотою", або „безхарактерністю" демократичних дипльоматів. Дуже можливо, що вони дійсно поступають глупо. Але їх глупота випливає не з факту, що вони кумаються з державою, в якої відмінна ідеольогія, тільки з факту, що Совєтам взагалі в сучасну пору не подорозі з ними, бо Сталін таки далі держиться Гітлера, обманюючи водночас Англію і Америку, що колись він на їх бік перехилиться.

ДИКТАТУРА — ДЕМОКРАТІЯ.

Ідеольогія, як внутрішний вияв, відграє величезну ролю лиш для внутрішнього життя людей. Коли йде про заграничну політику, то ідеольогія як вияв внутрішнього устрою, не відграє ніякої ролі. Кожний спрягається з тим, з ким йому вигідно, а розходиться з тим, з ким йому невигідно. Вигода, або невигода рішає, а не ідеольогія сама по собі.

Певно, що Англія ненавиділа і ненавидить націзм і фашизм. Але чому? — Не тому, що німецькі маси терплять і мусять сліпо повинуватись Гітлерови, а італійські Мусоліновим. Це діло не Англії, тільки німецьких і італійських мас. Хай вони самі скидають зо себе диктаторів. Англія ненавиділа і ненавидить тих режимів тому, бо вони своєю природою придавлюють не лиш своє місцеве населення, але також ціле міжнародне положення. Ці режими є вибухові. Вони надають нації брутально-фізичної сили, яка загрожує житті інших народів, включаючи англійського народу.

Якби в Німеччині, чи Італії, був такий деспотичний режим, який не грозив би Англії і цілому укладові міжнародних сил, Англія не посилалаб своїх найкращих синів на смерть, щоб ті режими повалити. Нехай вони собі гниють, хай затроюють власний нарід, коли той нарід за лінивий, щоб їх скинути. Совєтський режим був і є найдеспотичніший зо всіх на світі, але нікому з демократичних країв і не снилось його валити. Навпаки, колись демократії запрошували представників того режиму до Ліґи Націй і кумались з ними. І нині до цього режиму вони залицяються, а Англія хотіла навіть офіційно признати підбій балтійських демократій.

ОБҐРУНТОВАНИЙ АПЕЛЬ.

Колиб демократії виграли і почали на справедливих основах будувати новий політичний лад, то справедливість їх випливатиме не з гуманітарних заложень, тільки з конечности, що лиш на справедливості можна будувати сталий мир. А це далі значить, що українські політики повинні апелювати до демократій не в імя самої справедливости, гуманности, демократії, тільки в імя спокою: без справедливого вирішення української справи не буде на світі спокою...

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ШІКАҐО, ІЛЛ. Звичайні місячні збори Бр. св. О. Николая, від. 196., відбудуться в неділю, 24. листопаду, в годині 12. вполудне, зараз по Сл. Божій, в гали церковній, Оклей і Райс ул. Просимо членів і члениць явитися на ті збори, бо маемо важні справи до полагодження, як допомога для Українського Каледжу у Стемфорд і ін. Довгуючі члени мають явилтися тай бодай часть свого довгу заплатити, бо вже старий рік за плечима тай щоби тих довгів з року на рік не переносити. Просимо наших членів, старайтеся допоможіть секретареві, щоби до кінця року приеднати кілька нових членів до У. Н. Союзу, щоби потому малі відділи нас не повстидали, коли буде поміщений в часописи цілорічний виказ, скільки кожний відділ приеднав за цілий рік нових членів до У. Н. Союзу. — Н. Гуль, предс.; В. Єднак, кас.; Г. Даціків, секр., 1018 N. Trumbull Ave.

КОНҐРЕС АМЕРИКАНСЬКИХ УКРАЇНЦІВ

(ВАШИНҐТОН, Д. К., 24-ГО ТРАВНЯ 1940). ЗВІТ З НАРАД. (4)

Архитвори різьбаря Архипенка є прикрасою кількох великих американських музеїв модерної штуки. Багато з них повстали у його студіях в Каліфорнії і в Ню Йорку. Виставу його творів в Українськім Павільоні на Світовій Виставі у Шикаґо критики признавали одною з головних атракцій вистави. Погруддя українських поетів Тараса Шевченка й Івана Франка, та київського Великого Князя Володимира є окрасою української секції Культурного Городу в місті Клівленд, Огайо.

Олександер Кошиць загально відомий як диригент кількох злучених українських хорів з Ню Йорку й околиці. Він видав друком серію гармонізацій українських народних пісень для американських хорів. Завдяки добрим перекладам на англійську мову, ці пісні стають дуже популярними серед американських хорів і диригентів не тільки в Злучених Державах, але й в Канаді й Англії. Професор Кошиць також зладив музичну частину фільми „Маруся", яку виконали українці цього краю.

Попри композиції Олександра Кошиця, з американських українських і неукраїнських сцен дуже часто можна почути композиції Михайла Гайворонського, Романа Придаткевича і Павла Печеніґи-Углицького. Ці три композитори живуть в околиці Ню Йорку і відомі не тільки серед своїх земляків.

Серед акторів рухомих образів Анна Стен є дочкою шведської матері і українського батька. Концертових і оперових співаків як Марія Гребенецька, Марія Сокіл, Ольга Лепкова, Михайло Голинський, Петро Ординський, піяніст-композитор і диригент Антін Рудницький дуже часто можна почути з концертових саль і в радіових передачах. Олександер Кульпак є членом шикаґовської оперової трупи. Ті, що ходили на вистави нюйорської опери, все ще тямлять виступи Адама Дідура, родом українця; а ті, що тямлять вистави філядельфійської опери, таксамо не забули виступів Івана Стешенка.

Між науковими силами, що їх дала українська іміґрація Америці, я згадаю Володимира Тимошенка, професора Стенфордського Університету в Каліфорнії, якого наш Конґрес буде мати нагоду почути сьогодня.

На просвітнім полі згадаю українські школи, основані єпископом Богачевським, а саме середню школу і каледж в Стемфорд, Конн., де теж находиться оснований ним український музей і бібліотека, та дівочу академію у Факс Чейс біля Філядельфії.

По літах, коли виросте друге і трете покоління американців українського походження, може таки колись пропадуть сліди української іміґрації з американського життя. Однак, не зважаючи на те, бажання волі і свободи, що було в крови і кости його предків, ніколи не пропадуть в українського нащадка. І вразі потреби він буде цю свободу і волю обороняти таксамо, як обороняли колись батьки, що борються нині, щоб її здобути. Це таксамо голос цього другого і третого покоління, що нині лунає по цілому світу, закликаючи його, щоб помагати звільнити країну батьків. Ми, українці, в країні волі прагнемо справедливости для тих, що довгі століття не знали нічого, як тільки гнет і неволю.

Промова сенатора Ґоффі.

Делегат Михайло Пізнак з Ню Йорку представляє демократичного сенатора Джозефа Ґоффі з Пенсилвенії (Joseph F. Guffey). Сенатор Ґоффі витає Конґрес і заявляє, що створення української держави було в плянах президента Вилсона. Він висловлює свої симпатії для змагань українського народу до власної державности і обіцює свою певну піддержку, наскільки та ціль зможе бути осягнена мирним шляхом і в порозумінні з сусідами.

Промова конґресмена Боленда.

Демократичний конґресмен Боленд з Скрентону (Patrick J. Boland), заявив у своїй промові:

Коли війна в Европі скінчиться і теперішний американський уряд буде ще далі при владі, він дасть свою піддержку українцям і іншим поневоленим народам в Европі. Американський уряд буде рішучим приятелем всіх народів, що бажають жити мирно і по демократичному.

Промова сенатора Малонія.

Демократичний сенатор Френсис Малоній (Francis T. Maloney), з стейту Конетикат, висловив признання Конґресові словами:

„Подивляю число і поведення делеґатів українського Конґресу". Опісля словами великого подиву і поважання говорив про Тараса Шевченка. Він сказав: „У Тараса Шевченка Джордж Вашинґтон уважався одним з найбільших політиків. Боротьбу за свободу і незалежність, яку звели перші американці, можна порівняти з боротьбою за незалежність, що її веде тепер український нарід. Коли ми, американці інтересуємося Україною, даємо цим доказ, що нам хочить про добро Америки".

Промова конґресмена Фланнері.

Демократичний конґресмен Фланнері (J. Harold Flannery), з повіту Лузерн, стейт Пенсилвенія, у своїй промові сказав:

„Настав час, коли ми в американські конґресі, мусимо займатися не тільки справами оборони нашої батьківщини, але справами цілого світу. І мимоволі наші серця звертаються до країн, де жили наші прабатьки. Америка стала нині великою в головній мірі тільки тому, що всі раси і всі народи цілого світу внесли до неї те, що мали найкращого. Кожний з нас дав Америці, що мав найцінніщого. Ті, що приїздили сюди з ініціятивою і амбіцією, щоб втекти перед неволею і зажити свобідним життям. Ми всі горді тим, що ми є американськими горожанами, однак наше серце не дозволяє нам забувати за наших батьків. Я вірю у святі слова: Хто воює мечем, від меча погибне. Історія вчить нас, що кожна держава, що панувала насильством, від насильства пропала. Того вчить нас старинна римська імперія, недавній російський царат. І скоро настане хвилина, коли ми заявимо, що почислили і осудити теперішній світ. Цей світ відновиться у самовизначенню народів. Бо самовизначення народів, це одна з основних засад світу, яка ніколи не загине. Правдива справедливість стане тоді волею і буде панувати по цілій землі.

„Американський нарід нині є цею великою силою, що одна остала цивілізованому світові. Ви майте віру. Можливо, що нині світло волі видається дуже блідоньке, та воно не загасне. Це дає повну надію для наших земляків, бо обовязком завтрішної Америки, нинішньої Америки, буде обороняти волю таксамо, як ми обороняли її у минувщині".

(Дальше буде).

НА НАРОДНІ ПОТРЕБИ

ЕЛІЗАБЕТ, Н. ДЖ.

Примірний ювилей.

В неділю, 10. листопаду ц. р. односельчани з Дегови, і Псар улаштували несподіванку громадянам Якову і Агафії Красновським з нагоди 35-літнього їх подружого життя. Несподіванка була зворушлива не лиш для самих ювилятів, але і для всіх присутніх.

В хвилину, коли поверх сотні людей тихо сиділи біля заставлених добірними потравами столів впроваджено до гали ювилятів. Гучні оплески, цвіти, привіти — зворушили ювилятів до сліз. Староста Ілля Пілат попровадив ювилятів за стіл і посадив на почеснім місци. Зложивши від себе желання гром. Пілат віддав провід забавою тостмайстрові Якову Притиці з Фар Раковей. Ювиляти це добре відомі в околиці, патріотичні громадяни. Почалась приємна забава, переплітана промовами, жартами, сміхом. На кінець цеї приємної гостини і забави ювилят щиро подякував усім за цю малу несподіванку, а гом. К.Пілат попросив гостей, щоб з цеї нагоди не забули зложити бодай малу жертву на народні цілі. Збіркою занялись Степан Могила і ще один чоловік та зібрали $29.25. З того жертвували $5 на радіо програму, а решту в сумі $24.25, переслано через Обеднання на народні цілі.

Зложили по $1: Яків і Агафія Красновські, Картичак, Ю. Рибак, М. Вовконич, І. Сташко, П. Атаманчук, Ю. Кобрин, Т. Лишнів, Т. Сміді, А. Задорецький, Ст. Пілат, П. Налепа, М. Костишин, К. Пілат, Я. Притика, Д. Теплишин, Т. Закорчені, Т. Мигло, Лещак, Вентрі; по 50 ц.: Вилинський, Кобрин, М. Бучі, П. Могила, С. Гойдович, Аг. Гульник, М. Генеґа, С. Федчишин, Вол. Войтович, Могила, І. Коритко, Д. Н. Н. Могнич, Іл. Г. Богдан; по 25 ц.: Марія Генеґа, Могила, М. Шейфер, Ч.

Сусід.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

НЕ БУДЕ ПРОДОВЖЕННЯ РЕЄСТРАЦІЇ

Департамент справедливости Злучених Держав щойно проголосив, що не буде продовження часу на реєстрацію чужинців. Отже 26-го грудня це останній день реєстрації.

Ерл. Г. Гарисон, директор реєстрації чужинців при департаменті справедливости, заявив, що реєстрація не буде перервана в грудні, а опісля продовжувана в січні, через збільшену працю на поштах з приводу різдвяних свят.

„Фактом є", каже Е. Ґ. Гарисон, „що така пропозиція була обговорювана. Ми думали відложити реєстрацію на два-три тижні і тим чином облегчити навал праці на поштах підчас свят і Нового Року. Однак ми переконались, що той закон реєстрації чужинців не уповажняє нас до цього, а з другої сторони пошта запевняє, що не зважаючи на збільшену працю приготована не переривати реєстрації".

Е. Ґ. Гарисон каже далі: „Ніхто з чужинців, перебуваючих тут перед днем 27-го серпня, не зможе зареєструватись після 26-го грудня 1940 року. Тому дуже важно, щоби ті, котрі ще не зареєструвались як чужинці в надії, що реєстрація буде продовжена, або з інших причин, чим скорше виконали свій обовязок. Ми хочемо оминути натовп останньої хвилі". Він знову підкреслює, що кожна реєстрована особа мусить точно повідомляти Іміґраційне і Натуралізаційне Бюро про кожну зміну свого постійного місця замешкання.

„Хочби як не-громадянин охоче сповняв повинности приписані законами, а особливо законом реєстрації", каже Е. Ґ. Гарисон, „то однак це не вистарчає, коли реєстрований чужинець до пять днів не донесе про зміну свого адресу до Іміґраційного і Натуралізаційного Бюра у Вашинґтоні. Ми вже згадували попередно, що формулярі на ту ціль можна дістати на кожній пошті. Нам відомо, що багато чужинців занедбує повинуватись цему приписови закона через те, що ще не дістали карти реєстрації. Карти реєстрації. Карти були їм вислані, але через зміну адреси, звернені назад до Вашинґтону. Таких чекає кара до $100 або 30 днів арешту, або обі кари разом".

Також ще раз пригадується всім тим, котрі сподіються стати американськими громадянами і через те отягаються з реєстрацією, щоби для певности чимскорше зареєструвались і не ждали до останньої хвилини.

„Дальше відкладування реєстрації в надії, що чужинець буде покликаний на остаточні допити в цілі натуралізації або через непевність громадянства, добігає небезпечного часу. Реєстрація чужинців не має ніякого впливу на теперішне або майбутнє громадянство. З другого боку, занедбання реєстрації може стати перепоною до американського громадянства в додатку до тих гострих кар, які приписує закон".

„Треба згадати"—продовжає Е. Ґ. Гарисон, „що пошта, де відбувається реєстрація чужинців, буде завалена надмірною працею на протязі останнього місяця реєстрації. Дуже можливо, що ожидаючі з реєстрацією до останньої хвилі, будуть наражені на ріжні неприємности".

Директор реєстрації чужинців пригадує теж родичам та опікунам чужинецьких дітей до 14-го року життя, включно з дітьми збігців, щоби перед днем 26-го грудня особисто вдались на пошту і там такі діти зареєстрували. Дальше виясняється, що до 30 днів після осягнення 14-го року життя, діти обовязані вже особисто вдатись на пошту і там самі зареєструватись і дати відтиск пальців.

„З вдоволенням хочу згадати, що зо загально обчисленого числа чужинців, а саме 3,600,000 у Злучених Державах, вже поверх 2,800,000 зареєструвалось", каже Е. Ґ. Гарисон. Тим, котрі ще не зареєструвались, хочу пригадати, що реєстрація є примусова, не добровільна. Занедбання її не тільки потягає за собою гострі кари, але також може погіршити положення як не-громадянина".

PRESS REPORTS ON UKRAINE AND UKRAINIANS

Ivan Nimchuk and Osyp Bodnarovich. **Alexander Myshuha Mystetz i Ludyna** (Biography of Alexander Myshuha as a Artist). 1938. (Published in Lwiw, but the whole edition was destroyed during the war, in 1939. A few copies can be obtained from Dr. L. Myshuha, 81 Grand Street, Jersey City, N. J.) 206 pages. $2.00.—A collection of articles contributed by 23 different authors, with 60 illustrations, printed on the best paper available in Europe. It does one good to run through the pages of this elegant volume and draw inspiration from the story of Alexander Myshuha, his struggle with environments and his final realization of his cherished hope—becoming an opera star of renown. The story reads like a fairy tale. If the book were translated into English, I would recomend it to all young students of music.—**Harry Geo. Skehar.** New York City.

(University of Oklahoma Press, October 1940).

Ціни кави є такі низькі в Гаїті, що селяни відмовляються збирати цілий врожай.

Китайський звичай запускання довших нігтів на пальцях був ознакою шляхотного походження.

НА НАРОДНІ ПОТРЕБИ

КЕМПБЕЛ-ЙОНҐСТАВН, О.

Гідно вшанували громадян.

В неділю, 3. листопаду відбулося срібне весілля з нагоди 25-ліття подружого життя Михайла й Марії Стахурів. Ювилей для ювилятів був несподіванкою, бо ним занялися їх приятелі: Ант. і Марія Скубяк, С. і Ева Мельник, С. і А. Андрійцьо, Й. і А. Черніґа, І. і М. Черніґа, Н. і М. Нановський.

Вони постаралися, що ювилятів в супроводі дружки і дружби введено до укр. прав. церкви на „вест сайді", де о. С. Мусійчук відправив їм шлюбне благословення з відповідною проповіддю.

Вечером в салі укр. нар. дому в Кемпбел, засіло до столів звиж сотки самих поважних громадян, своїх й чужих, були навіть міські урядники. Знову введено в салю молодих при грі музики й співі гучного „многая літа", де привітав їх староста П. Луньо. Товстмайстром був о. С. Мусійчук, який перевів гостину гарно й гумористично.

Показалося з бесід присутніх, що це не тільки срібне весілля справлено п. Стахуром але й вшановано п. Михайла Стахуру за його довголітну невсипущу працю на народнім полі, в своїй громаді, бо нема ані одного народного діла, в якім він не брав би участи.

Дуже гарно говорили про нього також чужі, містові урядники. Був присутній також молодий наш адвокат, Михайло Косач, що своїми дотепами і гарними желаннями захоплював приявних. Говорили ще: пані Бура, пані Іванчак, І. Бусько, Е. Омелян, Ю. Присташ, Т. Кольонський, Дидик, М. Цибак, Татар, Мулярчик, Заміщак, Нановський Корецька й інші. Всі склали ювилятам щирі побажання. З найблищої родини, брат ювилята Стефан висказав своє побажання ювилятам.

Вкінці говорив сам ювилят, п. Стахура зворушений до сліз, дякував всім ініціяторам й працівникам в удалім торжестві та всім присутнім. Дякувала також пані Марія Стахура за гарні дарунки й всю щирість та сердечність присутніх. На бажання М. Стахури й на зазив товстмайстра гості зложили також невеличку суму на народні цілі в сумі $6, що переслано через Обєднання для піддержки укр. інф. бюра в Вашингтоні. Зложили жертви: по $1: М. Стахура, С. Себеляк; по 50 ц.: П. Луньо, о. С. Мусійчук, С. Стахура, В. Петрух, І. Дидик; по 25 ц.: А. Бурий, Іванчак, А. Когут, М. Скрип, М. Сорока, й К. Смалик. Решта дрібними жертвами.

Громадянин.

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, А ТИМСАМИМ СТАВАЙТЕ СПІВВЛАСНИКОМ ШІСТЬ МІЛІОНОВОГО МАЄТКУ ЦЕЇ ОРҐАНІЗАЦІЇ.

ПОСМЕРТНІ ВІСТІ

Дня 14. листопаду 1940. р. помер від нещасного автомобілевого випадку член від. 85. У. Н. Союзу

ЙОСИФ ШЛЯХТЯНЧИН,

Член молодий, бо якраз минуло 11 місяців, як перейшов до старших членів.

Полишив у смутку своїх родичів, бо не могли з ним видітися вчасі смерти, 5 братів і 2 сестри, котрі є членами нашого дорогого батька У. Н. Союзу.

Похорон відбувся в неділю, 17. листопаду з української церкви св. Арх. Михаїла.

Най земля Вашинґтона буде Йому пером!

О. Костюк, секр.

У Клівленд, Огайо, помер 6. листопаду 1940. р.

НИКОЛАЙ ГАВРИЛЯК,

член Тов. Запорозька Січ, від. 251. У. Н. Союзу.

Покійний родився в селі Ярівник Руський, повіт Добромиль, Галичина. Приступив до Тов. і Союзу 12. червня 1909. р. Прожив 61 рік. Брав колись живу участь у Тов. й парохії.

Похорон відбувся 9. листопаду з української катол. церкви при вест 7. й Калич ул. при участи Товариства й приятелів. По Службі Божій відпроваджено на український католицький цвинтар.

Покійний полишив жену, два сини, пять доньок і одного внука.

Нехай земля буде Йому пером!

Микола Страп, секр.

В понеділок, 18. листопаду 1940. померла в Ферлавн, Н. Дж., членкиця від. 64. У. Н. Союзу,

ЕВА ПАНАС ДВОРЕЦЬКА.

Покійна родилася в селі Карів, Галичина. Вступила до У. Н. Союзу в 1921. році. Мала при смерті 39 літ.

Похорон відбудеться в пятницю, 22. листопаду, рано, з дому жалоби, 8-18 Lake St., Fairlawn, N. J.

І. Бурний, секр.

Вояк має клопоти.

Найменшу ногу в британській армії має жовнір Герберт Норбері, що має 30 літ і є гарматчиком королівської артилєрії. Він потребує черевиків величини 3½. Найменші черевики, які він може дістати в війську мають величину 5, так, що він мусить заповняти кінці пальців бавовною.

ДО ВЯЗНИЦІ ЗА СПРОТИВ ПРОТИ ВІЙСЬКОВОЇ СЛУЖБИ.—Федеральний суд у Ню Йорку засудив оноді шістьох студентів „Юніон Теолоджикел Семінарі" на вязницю за те, що вони не зголосилися до військової служби. На світлині, ці студенти по засуді ідуть до вязниці відбувати кару.

ТАРЗАН, ч. 158. Прямо до цілі.

Озлоблена малпа маневрувала так, щоб можна було впасти просто на чоловіка, який націлився до Тарзана.

Але якраз з цеї позиції почала скапувати з Боґґду кров і капля впала на руку пірата. Той підняв голову.

Боґґду знав, що тут йому кінець, але він подумав, що бодай тим поможе Тарзанові. Він скочив.

В ту саму хвилину пірат вистрілив до нього.